

Vuxenutbildning

Sammanfattning

Utbildningsutskottet behandlar i detta betänkande 45 motionsyrkanden som rör vuxenutbildningen från den allmänna motionstiden 2013. Av dessa behandlas 14 motionsyrkanden förenklat eftersom de till sin huvudsakliga innebörd överensstämmer med motionsförslag som har behandlats tidigare under valperioden.

I motionsyrkandena behandlas frågor om bl.a. riktade insatser mot vissa grupper inom vuxenutbildningen, olika typer av satsningar på vuxenutbildningen, styrning, uppföljning och kontroll av vuxenutbildningen, samverkan inom vuxenutbildningen, validering och utbildning i svenska för invandrare (sfi).

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden främst med hänvisning till pågående myndighetsuppdrag, gällande bestämmelser, pågående beredning och vidtagna åtgärder.

I betänkandet finns tio reservationer (S, MP och V).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Utskottets överväganden	7
Vuxenutbildningens tillgänglighet och dimensionering m.m.	7
Styrning, uppföljning och kontroll av vuxenutbildningen	11
Samverkan inom vuxenutbildningen	14
Särskilda utbildningar inom yrkeshögskolan	20
Validering och bedömning av utländska utbildningar	21
Utbildning i svenska för invandrare (sfi)	24
Övriga frågor	27
Motioner som bereds förenklat	30
Reservationer	31
1. Vuxenutbildningens tillgänglighet och dimensionering m.m., punkt 1 (S)	31
2. Vuxenutbildningens tillgänglighet och dimensionering m.m., punkt 1 (MP)	33
3. Styrning, uppföljning och kontroll av vuxenutbildningen, punkt 2 (S)	34
4. Samverkan inom vuxenutbildningen, punkt 3 (S)	34
5. Validering och bedömning av utländska utbildningar, punkt 5 (S, MP)	35
6. Utbildning i svenska för invandrare (sfi), punkt 6 (S)	36
7. Utbildning i svenska för invandrare (sfi), punkt 6 (MP)	37
8. Utbildning i svenska för invandrare (sfi), punkt 6 (V)	38
9. Lärcentrum, punkt 7 (MP)	40
10. Eftergymnasiala studier för särskoleelever, punkt 8 (S)	41
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	43
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013	43

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Vuxenutbildningens tillgänglighet och dimensionering m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkandena 21 och 22,

2013/14:Ub203 av Hillevi Larsson (S),

2013/14:Ub252 av Lennart Axelsson (S),

2013/14:Ub273 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) yrkande 8,

2013/14:Ub488 av Lena Sommestad m.fl. (S) yrkande 2 och

2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkandena 1, 2, 4, 9 och 12.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (MP)

2. Styrning, uppföljning och kontroll av vuxenutbildningen

Riksdagen avslår motion

2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 15.

Reservation 3 (S)

3. Samverkan inom vuxenutbildningen

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkandena 8 och 14 samt

2013/14:A409 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 7.

Reservation 4 (S)

4. Särskilda utbildningar inom yrkeshögskolan

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Ub408 av Emma Carlsson Löfdahl (FP) och

2013/14:Ub540 av Penilla Gunther (KD).

5. Validering och bedömning av utländska utbildningar

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Ub303 av Hans Rothenberg och Lars-Arne Staxäng (båda M),

2013/14:Ub333 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Shadiye Heydari (båda S) yrkande 2,

2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 10,

2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 16 och

2013/14:A409 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 8.

Reservation 5 (S, MP)

6. Utbildning i svenska för invandrare (sfi)

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Sf268 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 13,

2013/14:Sf374 av Carina Ohlsson m.fl. (S) yrkande 2,
2013/14:So241 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 9,
2013/14:Ub382 av Mats Pertoft (MP),
2013/14:Ub423 av Åsa Lindestam m.fl. (S),
2013/14:Ub482 av Lars Beckman (M) och
2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 11.

Reservation 6 (S)

Reservation 7 (MP)

Reservation 8 (V)

7. Lärcentrum

Riksdagen avslår motion

2013/14:Ub410 av Tina Ehn m.fl. (MP).

Reservation 9 (MP)

8. Eftergymnasiala studier för särskoleelever

Riksdagen avslår motion

2013/14:Ub460 av Per Lodenius (C).

Reservation 10 (S)

9. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:U315 av Åsa Torstensson m.fl. (C, FP, KD, MP) yrkande 4,

2013/14:Ub218 av Eva Sonidsson och Kristina Nilsson (båda S),

2013/14:Ub233 av Pia Nilsson (S),

2013/14:Ub236 av Yilmaz Kerimo (S),

2013/14:Ub242 av Margareta B Kjellin (M),

2013/14:Ub250 av Pia Nilsson (S),

2013/14:Ub273 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) yrkandena 5, 6 och 9,

2013/14:Ub297 av Ann-Christin Ahlberg (S),

2013/14:Ub337 av Clas-Göran Carlsson m.fl. (S),

2013/14:Ub370 av Roza Güclü Hedin och Peter Hultqvist (båda S),

2013/14:Ub445 av Kerstin Haglö m.fl. (S) och

2013/14:Ub477 av Maria Lundqvist-Brömster (FP).

Stockholm den 27 mars 2014

På utbildningsutskottets vägnar

Tomas Tobé

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Tobé (M), Ibrahim Baylan (S), Betty Malmberg (M), Louise Malmström (S), Jan Ericson (M), Thomas Strand (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Tina Acketoft (FP), Håkan Bergman (S), Roger Haddad (FP), Jabar Amin (MP), Yvonne Andersson (KD), Carina Herrstedt (SD), Rossana Dinamarca (V), Adnan Dibrani (S) och Emil Källström (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utbildningsutskottet behandlar i detta betänkande 45 motionsyrkanden som rör vuxenutbildningen från den allmänna motionstiden 2013. Av dessa behandlas 14 motionsyrkanden förenklat eftersom de till sin huvudsakliga innebörd överensstämmer med motionsförslag som har behandlats tidigare under valperioden.

I motionsyrkandena behandlas frågor om bl.a. riktade insatser mot vissa grupper inom vuxenutbildningen, olika typer av satsningar på vuxenutbildningen, styrning, uppföljning och kontroll av vuxenutbildningen, samverkan inom vuxenutbildningen, validering och utbildning i svenska för invandrare (sfi).

Utskottets överväganden

Vuxenutbildningens tillgänglighet och dimensionering m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. olika typer av satsningar på vuxenutbildningen och riktade insatser mot vissa grupper inom vuxenutbildningen.

Jämför reservationerna 1 (S) och 2 (MP).

Motionerna

Satsningar på vuxenutbildningen och dess betydelse m.m.

I kommittémotion 2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 1 framhåller motionärerna att vuxenutbildning är en möjlighet till personlig utveckling genom utbildning och bildning som öppnar för vidare studier. Vidare betonas att den kommunala vuxenutbildningen (komvux), när den fungerar som bäst, har en flexibel organisation som inte är knuten till terminer eller läsår och därför kan anpassas till samhällets, näringslivets och individens behov med kombinationer av olika utbildningar, utbildningsnivåer, närundervisning och distansundervisning.

I yrkande 2 betonas att en stor utmaning för Sverige är att ett betydande antal personer i arbetsför ålder saknar gymnasieutbildning, vilket kraftigt försvårar möjligheten att få eller byta arbete. En annan utmaning som lyfts fram är den demografiska utvecklingen som ställer krav på utbildning och kompetensutveckling, inte minst hos nyanlända i befolkningen som oavsett kort eller lång utbildningsbakgrund snabbare behöver få tillgång till såväl språk- och yrkesutbildning som akademisk utbildning.

Motionärerna understryker i yrkande 9 att oavsett om en person söker arbete eller vill utvecklas i arbetslivet ska det livslånga lärandet alltid vara fullt möjligt och tillgängligt för alla.

I yrkande 12 framhåller motionärerna att personer som vill studera i vuxenutbildningen riskerar att konkurreras ut av personer som till följd av den senaste gymnasieformen (Gy 2011) inte har fått grundläggande högskolebehörighet och kan förväntas behöva läsa in sin högskolebehörighet i vuxenutbildningen. Det krävs då enligt motionärerna att det finns en väl utbyggd vuxenutbildning som inte hindrar människor som vill omskola sig.

I partimotion 2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 21 framhålls att den kommunala vuxenutbildningen behöver stärkas och erbjudas fler, inte minst dem som saknar fullständig gymnasieutbildning.

I yrkande 22 begärs att en möjlighet till studier på yrkesgymnasium för vuxna (yrkesvux 2.0) införs, inte bara för de grupper som saknar gymnasieutbildning eller har en gymnasial yrkesutbildning som behöver kompletteras, utan också för människor med fullföljd teoretisk utbildning.

I motion 2013/14:Ub203 av Hillevi Larsson (S) framhålls behovet av ett nytt s.k. kunskapslyft som berör hela utbildningssystemet. Enligt motionären behövs det satsningar på alla utbildningsnivåer, bl.a. yrkeshögskola, komvux och yrkesinriktad vuxenutbildning på gymnasial nivå (yrkesvux), för att minska arbetslösheten.

I motion 2013/14:Ub252 av Lennart Axelsson (S) uppmärksammas bl.a. att komvux behöver stärkas och att antalet utbildningsplatser inom yrkeshögskolan behöver öka.

Riktade insatser inom vuxenutbildningen m.m.

I kommittémotion 2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 4 framhålls att det behövs riktade insatser mot de grupper som inte tar del av vidareutbildning i arbetslivet. Det kan enligt motionärerna handla om uppsökande verksamhet med information och insatser för att motivera människor att läsa vidare.

Vikten av insatser för att motverka könsbundna utbildningsval inom vuxenutbildningen betonas i motion 2013/14:Ub273 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) yrkande 8. Enligt motionärerna skulle t.ex. praktik för kvinnor inom den mansdominerade skogsindustrin respektive för män inom den kvinnodominerade vården kunna leda till att den efterfrågade kompetensen inom dessa sektorer bättre tillgodoses.

I motion 2013/14:Ub488 av Lena Sommestad m.fl. (S) yrkande 2 efterfrågas riktade insatser, såsom uppsökande verksamhet med information och motivation, för att åstadkomma ett kompetenslyft för kvinnor mitt i livet utan tidigare arbetslivserfarenhet. Kompetenslyftet för dessa kvinnor bör i första hand åstadkommas genom att man utökar antalet komvuxplatser.

Bakgrund och gällande rätt

Den offentligt finansierade vuxenutbildningen består framför allt av kommunal vuxenutbildning (komvux), särskild utbildning för vuxna (särvux), utbildning i svenska för invandrare (sfi), yrkeshögskolan, vissa kompletterande utbildningar och folkbildningen. Av dessa är skolformerna komvux, särvux och sfi kommunernas vuxenutbildning.

I bl.a. 20 kap. skollagen (2010:800) och förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning är komvux närmare reglerad. Av 20 kap. 3 § framgår att kommunerna ska tillhandahålla kommunal vuxenutbildning på såväl grundläggande nivå som gymnasial nivå.

Av 20 kap. 10 § framgår bl.a. att varje kommun aktivt ska verka för att nå de vuxna i kommunen som har rätt att delta i kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och för att motivera dem att delta i sådan utbildning.

Av 20 kap. 17 § framgår att varje kommun ska informera om möjligheterna till kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och aktivt verka för att vuxna i kommunen deltar i sådan utbildning.

En ny läroplan för vuxenutbildningen (Lvux12) trädde i kraft den 1 januari 2013 (Skolverkets författningssamling [SKOLFS 2012:101]).

Under perioden 2006–2012 ökade det sammanlagda stödet till vuxenutbildningen med ca 1 miljard kronor enligt uppgift från Utbildningsdepartementet (bet. 2012/13:UbU1 utg.omr. 16 s. 78). I budgeten för 2014 gjordes fortsatta satsningar på vuxenutbildningen. När det gäller yrkesinriktad vuxenutbildning på gymnasial nivå (yrkesvux) föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2014 att 350 miljoner kronor skulle avsättas för en satsning på ytterligare ca 3 500 årsplatser 2014. Satsningen, som riksdagen ställt sig bakom, är en del i att möta den ökade efterfrågan på yrkesinriktad vuxenutbildning under konjunkturnedgången. Vidare ska den tillfälliga satsningen som gör det möjligt för arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år som avbrutit sin grundskole- eller gymnasieutbildning att återuppta sina studier fortgå under 2014. Satsningen gäller ungdomar som avbrutit sin utbildning före den 1 juli 2011 och som är inskrivna i någon av garantierna och gör det möjligt för dem att få den högre bidragsnivån inom studiemedlet. Satsningen, som riksdagen ställde sig bakom, motsvarar ca 1 500 årsplatser 2014 och uppgår till 37,5 miljoner kronor (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16, bet. 2013/14:UbU1, rskr. 2013/14:104).

I budgetpropositionen för 2014 föreslog regeringen vidare att Skolverket och Skolinspektionen skulle tillföras totalt 15 miljoner kronor 2014 i syfte att öka genomströmningen inom komvux. Ett sätt att åstadkomma detta är enligt regeringen att ställa högre krav på att eleverna deltar aktivt i den undervisning som anordnas. Riksdagen ställde sig bakom anslagshöjningen (prop. 2013/14:1 utg.omr. 25 s. 59 och 61, bet. 2013/14:FiU3, rskr. 2013/14:69, prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 71, bet. 2013/14:UbU1, rskr. 2013/14:104).

Myndigheten för yrkeshögskolan har funnits i fem år, och flera gånger under denna period har det avsatts extra resurser för att kunna utöka antalet årsplatser inom yrkeshögskolan. Senast vid behandlingen av budgetpropositionen för 2013 ställde sig riksdagen bakom förslag om att tillföra medel för en nivåhöjning med 1 500 årsplatser för 2013, och dessutom beräknades att medel bör avsättas för 3 000 årsplatser för 2014 respektive 2015 och för 1 500 årsplatser för 2016 (prop. 2012/13:1 utg.omr. 16, bet. 2012/13:UbU1, rskr. 2012/13:113).

För närvarande pågår två statliga satsningar på yrkesutbildning för vuxna: yrkesinriktad vuxenutbildning på gymnasial nivå (yrkesvux) och lärlingsutbildning för vuxna (lärlingsvux). Regeringen inledde en satsning på

yrkesvux våren 2009. Syftet med satsningen var enligt budgetpropositionen för 2009 att motverka brist på arbetskraft med yrkesutbildning och att nå de grupper som saknar gymnasieutbildning eller har en gymnasial yrkesutbildning som behöver kompletteras. Vidare framgick av propositionen att det också ska vara möjligt för den som har läst en studieförberedande utbildning att växla om och skaffa sig en gymnasial yrkesutbildning (prop. 2008/09:1 utg.omr. 16. s. 110–111). Under 2012 studerade ca 20 500 elever inom ramen för yrkesvux. För 2013 omfattar satsningen ca 17 000 årsplatser (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 150–151).

Av budgetpropositionen för 2014 framgår att regeringen avser att komma tillbaka till riksdagen med förslag om en utökad rätt att delta i kommunal vuxenutbildning i syfte att uppnå grundläggande behörighet till högskolan. Vidare avser regeringen att återkomma till riksdagen med ett förslag om att det ska införas en rätt att delta i vuxenutbildning i syfte att uppnå särskild behörighet till högskolan. Regeringen menar att dessa rättigheter bör gälla fr.o.m. den 1 januari 2017 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 68).

Utskottets ställningstagande

Satsningar på vuxenutbildningen och dess betydelse m.m.

När det gäller motionsyrkanden som efterfrågar olika typer av satsningar på vuxenutbildningen och framhåller vuxenutbildningens betydelse m.m. vill utskottet framhålla följande: Den offentligt finansierade vuxenutbildningen är en av hörnstenarna i det svenska utbildningssystemet, som även i fortsättningen ska ge den enskilde möjligheten att komplettera sin grundutbildning, skola om sig och skaffa sig en ny yrkesutbildning, bli behörig till högskolan eller studera för sin personliga eller yrkesmässiga utveckling. Vuxenutbildningen har också en central roll i det livslånga lärandet. I dagens kunskapssamhälle är det livslånga lärandet en nödvändighet för alla människor.

Utskottet kan vidare konstatera att regeringen efter valet 2006 har prioriterat vuxenutbildningen kraftigt. Under perioden 2006–2012 ökade det sammanlagda stödet till vuxenutbildningen med ca 1 miljard kronor. I budgeten för såväl 2013 som 2014 gjordes fortsatta satsningar inom vuxenutbildningen bl.a. på yrkesvux och yrkeshögskolan. Vidare ska, som nämnts ovan, den tillfälliga satsningen som gör det möjligt för vissa arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år som avbrutit sin grundskole- eller gymnasieutbildning att återuppta sina studier fortgå under 2014. Utskottet vill även påminna om att regeringen har aviserat att den avser att återkomma med förslag till riksdagen om att stärka rättigheterna till kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå. Utskottet anser mot den bakgrunden att någon åtgärd från riksdagen inte är motiverad och avstyrker motionerna 2013/14: C419 (MP) yrkandena 21 och 22, 2013/14:Ub203 (S), 2013/14:Ub252 (S) och 2013/14:Ub573 (S) yrkandena 1, 2, 9 och 12.

Riktade insatser inom vuxenutbildningen m.m.

När det gäller motionsyrkanden som efterfrågar riktade insatser inom vuxenutbildningen m.m. vill utskottet inledningsvis påminna om att varje kommun enligt skollagen ska verka aktivt för att nå de vuxna i kommunen som har rätt att delta i kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och för att motivera dem att delta i sådan utbildning. När det gäller kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå ska kommunen informera om möjligheterna till utbildning på gymnasial nivå och aktivt verka för att vuxna i kommunen deltar i sådan utbildning. Utskottet vill i sammanhanget också framhålla att den tillfälliga satsningen som gör det möjligt för vissa arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år som avbrutit sin grundskole- eller gymnasieutbildning att återuppta sina studier ska fortgå under 2014. Det är en satsning som utskottet och sedermera riksdagen ställde sig bakom. Några riktade insatser av det slag som efterfrågas i motionerna är utskottet dock inte berett att ställa sig bakom. Inte heller ser utskottet behov av särskilda insatser för att motverka könsbundna utbildningsval inom vuxenutbildningen. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motionerna 2013/14:Ub273 (S) yrkande 8, 2013/14:Ub488 (S) yrkande 2 och 2013/14:Ub573 (S) yrkande 4.

Styrning, uppföljning och kontroll av vuxenutbildningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om styrning, uppföljning och kontroll av vuxenutbildningen.

Jämför reservation 3 (S).

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 15 framhålls att det behövs bättre kontroll av om de statliga resurser som avsätts till vuxenutbildning också bidrar till att uppfylla målen om livslångt lärande. Därför föreslås att Skolinspektionen följer upp vuxenutbildningsinsatserna på ett mer ingående sätt än vad som görs i dag.

Bakgrund och gällande rätt

Skolinspektionen är den myndighet som enligt skollagen (2010:800) har *tillsyn* över skolväsendet (jfr 26 kap. 1–18 §§). I skolväsendet ingår bl.a. skolformerna kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare (1 kap. 1 § skollagen). Tillsynen innebär en självständig granskning som har till syfte att kontrollera om

den verksamhet som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter (26 kap. 2 §). Skolinspektionen ska även granska kvaliteten i skolväsendet (jfr 26 kap. 19–23 §§). Närmare bestämmelser finns i förordningen (2011:556) med instruktion för Statens skolinspektion. Av instruktionen framgår bl.a. att myndigheten genom granskning av huvudmän och verksamheter ska verka för att alla barn, elever och vuxenstuderande får tillgång till en likvärdig utbildning och annan verksamhet av god kvalitet i en trygg miljö.

Av Skolinspektionens regleringsbrev för 2014 framgår att den löpande tillsynen när det gäller bl.a. vuxenutbildning i huvudsak ska utövas på huvudmannanivå. Skolinspektionen har vidare i regleringsbrevet för 2014 fått i uppdrag att granska kvaliteten på distansutbildning inom kommunal vuxenutbildning. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 20 februari 2015. Skolinspektionen har också i regleringsbrevet för 2014 fått i uppdrag att genomföra central rättning av nationella prov inom bl.a. kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå. Syftet med rättningen ska vara att stödja en likvärdig bedömning och betygssättning av proven över landet. Skolinspektionen ska vidare utifrån indikationer på betydande avvikelser när det gäller dels rättning av nationella prov, dels betygssättning i ämnen och kurser, inom ramen för sin tillsynsverksamhet vidta lämpliga åtgärder. Skolinspektionen ska årligen, med start 2015 och slutredovisning 2017, redovisa resultatet av den centrala rättningen till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 15 november.

Skolverket ansvarar för den nationella *uppföljningen och utvärderingen* av skolväsendet (jfr 26 kap. 24–28 §§ skollagen). Av Skolverkets regleringsbrev för 2014 framgår att verket ska redovisa en samlad bedömning av utvecklingen inom respektive skolform och verksamhet inom skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet på såväl nationell som lokal nivå. Bedömningen ska innehålla en fördjupad analys av de områden, huvudmän och verksamheter som verket anser vara särskilt angelägna med hänsyn till utvecklingen och behoven inom området. Skolverket ska peka på utvecklingsområden som kan kräva statliga insatser och även redogöra för vilka åtgärder verket avser att vidta inom sitt ansvarsområde med anledning av den fördjupade analysen. Skolverket ska vidare lämna sin bedömning av utvecklingsbehov på huvudmanna- och verksamhetsnivå. Skolverket ska samverka med Skolinspektionen. Rapporten med analys ska lämnas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 maj 2015 och därefter vartannat år och ska även göras tillgänglig för skolhuvudmän.

Skolverket ska vidare enligt regleringsbrevet för 2014 samla in resultaten av samtliga kursprov i bl.a. vuxenutbildning på gymnasial nivå (totalinsamling). För vuxenutbildningen på gymnasial nivå ska vidare ett antal statistikmått publiceras. Resultatet ska redovisas årligen till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 april. Skolverket ska vidare kontinuerligt följa upp bl.a. elevers och lärares it-användning och it-kompe-

tens i vuxenutbildning. Uppföljningen ska ske i enlighet med myndighetens förslag i redovisningen av uppdraget att ta fram en plan för förbättrad uppföljning av it-användning och it-kompetens i bl.a. vuxenutbildning. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) vart tredje år, nästa gång senast den 15 april 2016. Utöver de nyssnämnda uppdragen i regleringsbrevet för 2014 finns ytterligare några uppdrag som rör vuxenutbildningen.

Myndigheten för yrkeshögskolan har tillsyn över främst utbildningarna inom yrkeshögskolan och granskar även kvaliteten. Myndigheten för yrkeshögskolan ska även främja utvecklingen av bl.a. utbildningarna inom yrkeshögskolan och utbildningarnas kvalitet (3–5 §§ förordningen [2011:1162] med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan).

I ett svar på en skriftlig fråga i januari 2014 anförde statsrådet Arnholm bl.a. följande (svar på fr. 2013/14:238 den 14 januari 2014):

Riktade statsbidrag är dock inte någon garanti för en hög nivå på vuxenutbildningen. Vuxenutbildningen är ett kommunalt ansvar. Regeringen har tidigare konstaterat att många kommuner satsar allt mindre på vuxenutbildningen. Detta gör att statens satsningar inte får full effekt. Av denna anledning låter regeringen just nu genomföra en översyn av reglerna för statsbidrag för yrkesinriktad vuxenutbildning på gymnasial nivå (yrkesvux) och lärlingsutbildning för vuxna (lärlingsvux). Syftet är att säkerställa att de statliga satsningarna får så stor effekt som möjligt vad avser ökad kvalitet och fler platser inom vuxenutbildningen.

GRUV-utredningen lämnade sitt betänkande Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå – en översyn för ökad individanpassning och effektivitet (SOU 2013:20) i april 2013. Bland förslagen som rör nationell styrning och uppföljning av kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå kan nämnas följande:

- Skolverket ges i uppdrag att vidta åtgärder för att förbättra statistiken om komvux.
- Skolverket ges i uppdrag att ta fram material för att stödja en likvärdig bedömning och betygssättning inom komvux på grundläggande nivå.
- Skolinspektionen ges i uppdrag att genomföra systematisk tillsyn av vuxenutbildningen både på huvudmannanivå och enhetsnivå.
- Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) ges i uppdrag att genomföra en utvärdering av effekterna på nationell nivå av komvux på grundläggande nivå.

Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Utskottets ställningstagande

När det gäller styrning, uppföljning och kontroll av vuxenutbildningen anser utskottet att ambitionen ska vara hög. Utskottet kan i det sammanhanget konstatera att ett omfattande regelverk finns som reglerar dessa

frågor och att flera särskilda myndighetsuppdrag pågår. Exempelvis har Skolinspektionen i uppdrag att granska kvaliteten på distansutbildningen inom komvux, och Skolverket ska samla in samtliga kursprov i vuxenutbildningen på gymnasial nivå. Som framgått ovan (svar på fr. 2013/14:238) pågår en översyn inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) av reglerna för statsbidrag till yrkesvux och lärlingsvux med syfte att säkerställa att de statliga satsningarna får så stor effekt som möjligt vad avser ökad kvalitet och fler platser inom vuxenutbildningen. Utskottet noterar att regeringen tidigare konstaterat att många kommuner satsar allt mindre på vuxenutbildningen. Det är angeläget att det totala utbudet av platser blir större för den enskilde som vill skola om sig eller komplettera en utbildning med yrkesutbildning. Utskottet välkomnar mot den bakgrunden den pågående översynen. Vidare vill utskottet påminna om att förslag från GRUV-utredningen (SOU 2013:20) som rör styrning och uppföljning av kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och som ligger i linje med motionärernas önskemål för närvarande bereds inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet). Utskottet anser mot bakgrund av pågående myndighetsuppdrag, översynen av regelverket för statsbidrag till yrkesvux och lärlingsvux och pågående beredning av förslag från GRUV-utredningen att någon åtgärd från riksdagen inte är motiverad. Utskottet avstyrker därför motion 2013/14:Ub573 (S) yrkande 15.

Samverkan inom vuxenutbildningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att ge yrkeshögskolan i uppdrag att samverka med arbetsmarknadens parter och staten för att garantera vidareutbildning av yrkesverksamma, ett ökat regionalt samarbete bland olika aktörer och en försöksverksamhet där regionala kompetensplattformar får fördela utbildningsplatserna.

Jämför reservation 4 (S).

Motionerna

Yrkeshögskolans samverkan

I kommittémotion 2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 8 föreslås att yrkeshögskolan ska ges i uppdrag att samverka med arbetsmarknadens parter och staten för att garantera vidareutbildning för yrkesverksamma. De erbjudna kurserna måste passa de yrkesverksamma bl.a. innehållsmässigt.

Regionalt samarbete

I kommittémotion 2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 14 framhålls vikten av ett ökat regionalt samarbete. De riktade satsningarna mot yrkesinriktad vuxenutbildning på gymnasial nivå (yrkesvux) har inneburit en samverkan som har fått positiva effekter såväl för individer som för samhälle och näringsliv. Motionärerna efterlyser därför fler sådana statliga styrningsmekanismer, t.ex. att olika aktörer ska samverka för att få resurser.

Regionala kompetensplattformar och fördelning av utbildningsplatser

I kommittémotion 2013/14:A409 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 7 föreslås en försöksverksamhet där några regionala kompetensplattformar ges konkret möjlighet att påverka fördelningen av reguljära utbildningsplatser, för att utbildningsutbudet i regionen ska svara mot de kompetensbehov som finns inom näringsliv och offentlig verksamhet.

Bakgrund och gällande rätt

Yrkehögskolans samverkan

Av 1 § lagen (2009:128) om yrkehögskolan framgår att bestämmelserna i lagen syftar till att inom yrkehögskolan

- säkerställa att eftergymnasiala yrkesutbildningar som svarar mot arbetslivets behov kommer till stånd
- säkerställa att statens stöd för eftergymnasiala yrkesutbildningar fördelas effektivt
- säkerställa att eftergymnasiala yrkesutbildningar håller hög kvalitet
- inom smala yrkesområden tillgodose behov av eftergymnasiala yrkesutbildningar som avses leda till förvärvsarbete för de studerande eller till en ny nivå inom deras yrke.

I 6 § lagen om yrkehögskolan anges de allmänna målen för utbildningen och vad som ska karakterisera den. Bland dessa mål återfinns att utbildningen ska utvecklas och bedrivas i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare.

I förordningen (2009:130) om yrkehögskolan finns närmare bestämmelser om en utbildningsplan för varje utbildning. I utbildningsplanen berörs bl.a. utbildningens omfattning, huvudsakliga uppläggning och organisation (7 §). Det ska också finnas en kursplan för varje kurs (9 §).

Yrkehögskolans arbetsmarknadsråd är ett rådgivande organ inom Myndigheten för yrkehögskolan. Rådets uppgift är bistå myndigheten med information om arbetsmarknaden och dess utveckling. Rådet består av myndighetschefen, som är ordförande, och högst åtta andra ledamöter (jfr förordning [2011:1162] med instruktion för Myndigheten för yrkehögskolan). Bland ledamöterna finns representanter för bl.a. Svenskt Näringsliv,

Sveriges Kommuner och Landsting, LO och Arbetsförmedlingen (källa: Myndigheten för yrkeshögskolans webbplats den 20 mars 2014). Av Myndigheten för yrkeshögskolans regleringsbrev för 2014 framgår att myndigheten ska redovisa hur yrkeshögskolans arbetsmarknadsråds insatser har bidragit till att utbildningarna inom yrkeshögskolan svarar mot arbetsmarknadens behov.

I budgetpropositionen för 2014 konstaterade regeringen att för att öka kvaliteten och förbättra träffsäkerheten inom yrkeshögskolans utbildningar behövs det fortsatta utvecklingsinsatser. Utbildningarna inom yrkeshögskolan ska svara mot det behov av kompetens som arbetslivet uppger sig ha. Utbildningarnas träffsäkerhet bygger på att bedömningarna som arbetsgivare, företag och andra organisationer lämnar är så välgrundade som möjligt. En närmare granskning av dessa samband bör göras för att ge bättre kunskaper om dimensioneringen av yrkeshögskolan i relation till behoven av och efterfrågan på kompetens (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 74).

Regeringen har med anledning av skrivningarna i budgetpropositionen om fortsatta utvecklingsinsatser för yrkeshögskolans utbildningar gett Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) i uppdrag att genomföra en registerbaserad kartläggning av studerande vid yrkeshögskolan. IFAU ska beskriva de studerande med avseende på kön, ålder och högsta tidigare utbildning samt analysera om det finns skillnader mellan dem som har antagits till yrkeshögskolan och fullföljt utbildningen med avlagd examen och dem som inte har fullföljt utbildningen. De studerandes sysselsättning och inkomster före, under och efter utbildningen ska särskilt belysas. Vidare ska IFAU redovisa hur stor andel av dem som fullföljer utbildningen som därefter arbetar inom det eller de yrken som deras utbildning syftat till. Genom en registerbaserad kartläggning av de studerande vid yrkeshögskolan kan kunskapen om de studerande och utbildningens koppling till arbetsmarknaden öka. Uppdraget (U2014/541/GV) ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 17 augusti 2015. Behovet av fortsatta utvecklingsinsatser har också lett till att en utredning som gör en översyn av yrkeshögskolans uppgifter har tillsatts inom Utbildningsdepartementet.

Regionalt samarbete

I förordningen (2009:43) om statsbidrag för yrkesinriktad och viss teoretisk vuxenutbildning på gymnasial nivå återfinns bestämmelser om yrkesvux. Av dem framgår bl.a. att statsbidrag får lämnas till en kommun för utbildning om den planeras i samråd med Arbetsförmedlingen och med företag, organisationer eller andra sammanslutningar som är verksamma inom de branscher som utbildningen är avsedd för. Det framgår vidare att det ska framgå av ansökan om statsbidrag om två eller flera kommuner samverkar om utbildningen (4 och 5 §§).

I Skolverkets redovisning av ett regeringsuppdrag (U2012/3984/GV) om insatser inom yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning och lärlingsutbildning för vuxna m.m. som redovisades i april 2013 (dnr 61-2012:829) och som avser främst kalenderåret 2012 konstaterar Skolverket bl.a. följande: Samverkan inom ramen för yrkesvux förekommer i någon form i nästan samtliga kommuner. Endast 2,5 procent av kommunerna uppger att de inte har någon samverkan med andra kommuner. Vidare framgår att en stor andel av kommunerna deltar i kontinuerliga träffar inom ett samverkansområde och att de genomför en gemensam analys av utbildningsbehov. Hösten 2011 hade 91 procent av kommunerna diskuterat vuxenutbildningens betydelse för den regionala tillväxten med Arbetsförmedlingen och 77 procent med det lokala eller regionala näringslivet. Av kommunerna uppgav 1,5 procent att de inte fört någon diskussion med andra aktörer om dessa frågor.

Regionala kompetensplattformar och fördelning av utbildningsplatser

De regionala kompetensplattformarna är inte närmare definierade i författning.

För att stärka samverkan mellan den regionala tillväxtpolitiken, arbetsmarknadspolitiken och utbildningspolitiken gav regeringen 2010 aktörer med regionalt utvecklingsansvar i länen i uppdrag att etablera regionala kompetensplattformar för samverkan när det gäller kompetensförsörjning och utbildningsplanering på kort och lång sikt. Syftet med de regionala kompetensplattformarna är att de ska bidra till

- ökad kunskap och översikt inom kompetensförsörjnings- och utbildningsområdet
- samordning av behovsanalyser inom kompetensförsörjnings- och utbildningsområdet
- ökad samverkan kring kompetensförsörjning och utbildningsplanering
- ökad kunskap om utbud och efterfrågan av utbildningsformer, med utgångspunkt i de olika utbildningsformernas nationella mål samt myndigheternas ansvar.

De regionala kompetensplattformarna har under perioden 2010–2012 etablerats i samtliga län. Länen har kommit olika långt i arbetet och har – helt i enlighet med uppdraget – olika inriktningar på sina kompetensplattformar beroende på länens olika förutsättningar och prioriteringar (källa: Regeringskansliets webbplats, den 28 februari 2014).

Regeringen beslutade i december 2012 att under perioden 2013–2016 genomföra insatser om minst 60 miljoner kronor för att förstärka och vidareutveckla de regionala kompetensplattformarna som viktiga verktyg för en förbättrad kompetensförsörjning i hela landet (prop. 2013/14:1 utg.omr. 19 s. 20).

När det gäller dagens regelverk och ordning för utbildningsdimensionering m.m. kan när det gäller gymnasieskolan, kommunal vuxenutbildning och högre utbildning bl.a. följande nämnas: Av 15 kap. 30 § skollagen (2010:800) följer bl.a. att varje kommun ansvarar för att ungdomarna i kommunen erbjuds *gymnasieutbildning* av god kvalitet. Kommunen kan erbjuda utbildning som den själv anordnar eller utbildning som anordnas av en annan kommun eller ett landsting enligt samverkansavtal med kommunen eller landstinget. Vilka utbildningar som erbjuds och antalet platser på dessa ska så långt det är möjligt anpassas med hänsyn till ungdomarnas önskemål.

Av 20 kap. 10 § skollagen följer bl.a. att hemkommunen ansvarar för att de som enligt 20 kap. 11 § har rätt att delta i *kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå* och önskar det också får delta i sådan utbildning. Av 20 kap. 11 § följer bl.a. att rätten att delta i utbildning på grundläggande nivå gäller fr.o.m. det andra kalenderhalvåret det år då man fyller 20 år och under förutsättning att man är bosatt i landet, saknar sådana kunskaper som normalt uppnås i grundskolan och har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

I 20 kap. 16 § föreskrivs att varje kommun ska erbjuda *kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå*. Hemkommunen ansvarar för att de som enligt 20 kap. 19 § har rätt att delta i en utbildning och önskar delta i den också får det. Kommunerna ska sträva efter att därutöver erbjuda utbildning som svarar mot efterfrågan och behov. Av 20 kap. 19 § följer bl.a. att en vuxen som är behörig att delta i utbildning på gymnasial nivå enligt 20 kap. 20 § och som har en examen från ett yrkesprogram i gymnasieskolan enligt 16 kap. 27 § men inte uppnått grundläggande behörighet till högskolestudier har rätt att delta i utbildning på gymnasial nivå i syfte att uppnå en sådan behörighet. Av 20 kap. 20 § följer bl.a. att en vuxen är behörig att delta i utbildning på gymnasial nivå fr.o.m. andra kalenderhalvåret det år man fyller 20 år, om man är bosatt i landet, saknar sådana kunskaper som utbildningen syftar till att ge, har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen och i övrigt uppfyller föreskrivna villkor.

Av regleringsbrevet för budgetåret 2014 i fråga om *universitet och högskolor* framgår att utbildningsutbudet ska svara mot studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov. Det framgår vidare att universitet och högskolor bl.a. ska redovisa vilka bedömningar, prioriteringar och behovsanalyser som ligger till grund för beslut om utbildningsutbudet. Ett universitet eller en högskola ska redovisa sina avvägningar när det gäller t.ex. fördelningen mellan program och kurser på olika nivåer och med olika förkunskapskrav samt fördelningen mellan campus och distansutbildning.

Utskottets ställningstagande

Yrkehögskolans samverkan

När det gäller motionsyrkandet om att ge yrkehögskolan i uppdrag att samverka med arbetsmarknadens parter och staten för att garantera vidareutbildning för yrkesverksamma vill utskottet anföra följande. Sedan yrkehögskolan startade 2009 har intresset för yrkehögskoleutbildningarna varit stort. Inom yrkehögskolan samlas ett stort antal eftergymnasiala yrkesutbildningar som tidigare fanns i ett svåröverskådligt utbildningssystem. Yrkehögskolans flexibilitet med ett ständigt omprövat utbud av utbildningar har skapat ett effektivt utbildningssystem med kontinuerlig uppföljning av utbildningarnas resultat. Det finns ett omfattande regelverk som styr anordnandet av yrkehögskoleutbildningar och som bl.a. ska se till att utbildningarna svarar mot arbetslivets behov av eftergymnasiala yrkesutbildningar. Yrkehögskolans arbetsmarknadsråd har här en viktig roll att fylla i att bistå Myndigheten för yrkehögskolan med information om arbetsmarknaden och dess utveckling. Som framgått ovan konstaterade regeringen i budgetpropositionen för 2014 att utbildningarna inom yrkehögskolan ska svara mot det behov av kompetens som arbetslivet uppger sig ha. Träffsäkerhet bygger på att bedömningarna som arbetsgivare, företag och andra organisationer lämnar är så välgrundade som möjligt. Enligt regeringen borde det göras en granskning av dessa samband. Regeringen har därför gett IFAU i uppdrag att göra en registerbaserad kartläggning av studerande vid yrkehögskolan. Vidare har en utredning som gör en översyn av yrkehögskolans uppgifter tillsatts inom Utbildningsdepartementet. Utskottet ser inget behov av att föregripa pågående uppdrag och utredning och avstyrker därmed motion 2013/14:Ub573 (S) yrkande 8.

Regionalt samarbete

När det gäller motionsyrkandet om riktade statliga satsningar på vuxenutbildning såsom yrkesvux och vad det inneburit för samverkan ser utskottet, i likhet med motionärerna, positivt på den omfattande regionala samverkan bland kommunerna som uppstått. Utskottet anser dock inte att det finns anledning för riksdagen att i detalj ta ställning till hur framtida statliga vuxenutbildningsinsatser ska organiseras genom att som motionärerna föreslår lägga ett samverkanskrav på mottagarna av statliga medel för vuxenutbildning. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motion 2013/14:Ub573 (S) yrkande 14.

Regionala kompetensplattformar och fördelning av utbildningsplatser

När det gäller motionsyrkandet om att låta vissa regionala kompetensplattformar i en försöksverksamhet konkret påverka fördelningen av reguljära utbildningsplatser vill utskottet anföra följande: Utskottet kan inledningsvis konstatera att det inte närmare framgår av motionsyrkandet vilken typ av utbildningsplatser som de aktuella regionala kompetensplattformarna ska

fördela, dvs. om det är fråga om utbildningsplatser inom gymnasial utbildning, vuxenutbildning eller högre utbildning eller någon annan utbildningsform eller om det är alla de uppräknade utbildningsformerna. Utskottet anser att oavsett hur motionsyrkandets förslag ska förstås saknas behov av att ändra det rådande regelverket och ordningen för hur utbildningsplatser fördelas på olika utbildningsnivåer och avstyrker således motion 2013/14: A409 (S) yrkande 7.

Särskilda utbildningar inom yrkeshögskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att införa en formell städutbildning och att låta utreda möjligheten för lokala lärcentrum att erbjuda en nationell grundutbildning inom psykiatrin.

Motionerna

I motion 2013/14:Ub408 av Emma Carlsson Löfdahl (FP) framhålls behovet av att införa en formell städutbildning, vilket enligt motionären skulle kunna leda till förbättrad yrkesstolthet och att fler söker sig till detta yrke.

I motion 2013/14:Ub540 av Pernilla Gunther (KD) begärs att möjligheten för lokala lärcentrum att erbjuda en nationell grundutbildning inom psykiatrin ska utredas.

Bakgrund och gällande rätt

Bestämmelser om bl.a. förutsättningarna för att en utbildning ska få ingå i yrkeshögskolan finns i förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan. Det krävs bl.a. att utbildningen svarar mot behov av kvalificerad arbetskraft i arbetslivet som inte tillgodoses genom en utbildning enligt högskolelagen (1992:1434) eller en utbildning som kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina. Det framgår också att Myndigheten för yrkeshögskolan beslutar om huruvida en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan. Beslutet ska avse en viss tid (1 kap. 3–4 §§ förordningen [2009:130] om yrkeshögskolan).

I samband med att utskottet vid det föregående riksmötet avstyrkte ett motionsyrkande om att inrätta en nationell skötarutbildning inom psykiatrin konstaterade utskottet bl.a. följande: Sedan en förordningsändring gjorts anser sig Myndigheten för yrkeshögskolan i fråga om utbildningar med inriktning som kräver nationellt likvärdigt innehåll kunna meddela föreskrifter om kursers specifika innehåll (bet. 2012/13:UbU9 s. 13–15).

Det saknas någon närmare författningsreglering av kommunala lärcentrum eller lärcenter. Andra namnformer som bl.a. förekommer är högskolecenter och studiecenter. Många lärosäten erbjuder i dag högre utbildning förlagd till lokala lärcentrum. Vuxenutbildning på alla nivåer erbjuds också i många fall av ett lärcentrum.

Utskottets ställningstagande

Utskottet bedömer att det närmast är ett inrättande av en yrkeshögskoleutbildning som efterfrågas, såväl i motionsyrkandet om städutbildning som i motionsyrkandet om psykiatriutbildning. Något utredningsbehov i fråga om motionsyrkandet om en psykiatriutbildning kan därmed inte anses finnas. När det gäller yrkanden om specifika yrkeshögskoleutbildningar kan utskottet konstatera att enligt gällande ordning ska intressenter skicka in ansökningar till Myndigheten för yrkeshögskolan som i sin tur gör en bedömning utifrån bl.a. arbetsmarknadens behov av den utbildning som föreslås. De aktuella yrkandena är sålunda inte frågor för riksdagen. Därmed avstyrks motionerna 2013/14:Ub408 (FP) och 2013/14:Ub540 (KD).

Validering och bedömning av utländska utbildningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. ett nationellt valideringscentrum och förbättrade möjligheter till kunskapsvalidering. Jämför reservation 5 (S, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 10 föreslås att ett nationellt valideringscentrum ska utvecklas gemensamt av arbetsmarknadens parter, privata och offentliga branschföreträdare samt företrädare för vuxenutbildningen och Arbetsförmedlingen. Enligt motionärerna behövs en bättre struktur för validering som omfattar både yrkesverksamma, arbetslösa och nyanlända på den svenska arbetsmarknaden. Utvecklingen av en svensk metod för validering och informellt lärande skulle fylla ett tomrum i svensk utbildnings- och arbetsmarknadspolitik. Liknande förslag om valideringscentrum m.m. återfinns i kommittémotionerna 2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 16 och 2013/14:A409 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 8.

I motion 2013/14:Ub303 av Hans Rothenberg och Lars-Arne Staxäng (båda M) betonas vikten av förbättrade möjligheter till kunskapsvalidering. Enligt motionärerna sätts med rätta stort värde på den formella utbild-

ningen i Sverige. Men oförmågan att kunna mäta och värdera utbildning och kunskaper i ett bredare perspektiv riskerar att sända ut signaler om att kunskap som förvärvas via andra kanaler än formell utbildning saknar värde.

I motion 2013/14:Ub333 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Shadiye Heydari (båda S) yrkande 2 framhålls behovet av att förbättra kompetensutvecklingen genom en ökad samverkan mellan validering och yrkeshögskole. Staten bör ta ett samlat grepp i fråga om validering och stärka samverkansformerna mellan utbildningssystemet och arbetsmarknaden.

Bakgrund och gällande rätt

Validering inom vuxenutbildningens samtliga tre skolformer får ske inom ramen för alla kurser och ska utgå från elevens förutsättningar och behov (2 kap. 8 § förordningen [2011:1108] om vuxenutbildning). Inom kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna (sär vux) kan validering genomföras inom ramen för en orienteringskurs eller en nationell kurs. För utbildning i svenska för invandrare (sfi) kan validering genomföras inom ramen för en nationell kurs. Definitionen av validering är gemensam för de tre skolformerna och regleras i respektive skolforms kapitel i skollagen (20 kap. 32 §, 21 kap. 21 § och 22 kap. 26 § skollagen samt 2 kap. 8 § förordningen om vuxenutbildning). Definitionen är följande:

Med validering avses en process som innebär en strukturerad bedömning, värdering och dokumentation samt ett erkännande av kunskaper och kompetens som en person besitter oberoende av hur de förvärvats.

En elev som har genomgått validering för en del av en kurs behöver inte delta i undervisningen när det gäller den delen av kursen. Den som får sin kompetens och sina kunskaper bedömda vid en validering ska ha möjlighet att få en skriftlig dokumentation av dessa. Bestämmelserna om rättelse och ändring av betyg ska även gälla dokumentation efter en slutförd validering (3 kap. 19–20 §§, 20 kap. 33 §, 21 kap. 22 § och 22 kap. 27 § skollagen samt 2 kap. 8 § förordningen om vuxenutbildning). Validering ska, i likhet med alla andra verksamheter, omfattas av systematiskt kvalitetsarbete (4 kap. skollagen).

Myndigheten för yrkeshögskolan ska ansvara för att samordna och stödja en nationell struktur för validering samt i samverkan med berörda myndigheter främja utbildningsväsendets och branschernas medverkan när strategier, metoder och information inom valideringsområdet utvecklas (6 § förordningen [2011:1162] med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan).

Av Myndigheten för yrkeshögskolans årsredovisning för 2011 framgår att myndigheten har initierat nätverket Nationellt forum för validering som ska driva strategiska frågor inom validering. I nätverket ingår myndigheter och organisationer med koppling till valideringsfrågan, däribland Arbetsförmedlingen, Folkbildningsrådet och Skolverket. Myndigheten för yrkeshög-

skolan har också startat ett branschnätverk och ett forskarnätverk för validering. I december 2009 gav regeringen Myndigheten för yrkeshögskolan i uppdrag att initiera framtagandet av kriterier för validering och riktlinjer för kvalitetssäkring och dokumentation av valideringsinsatser (U2009/7143/SV). I augusti 2012 presenterade myndigheten Kriterier och riktlinjer för validering av reell kompetens (YH 2012/428). Dokumentet innehåller förutom kriterier också riktlinjer för validering, dokumentation och kvalitetssäkring som även innefattar en övergripande processbeskrivning för validering av reell kompetens, en processbeskrivning av individens väg genom en validering samt riktlinjer för bedömningsmetoder. Kriterierna och riktlinjerna för validering av reell kompetens är enligt Myndigheten för yrkeshögskolan ett stöd i den nationella strukturen för validering, framtaget på uppdrag av regeringen, i syfte att stärka kvalitet, öka likvärdighet och bidra till rättssäkerhet för individen.

För att skapa en mer sammanhängande valideringskedja och underlätta för personer med utländsk utbildning har bedömningen av utländska utbildningar på olika nivåer samlats vid den nya myndigheten Universitets- och högskolerådet (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 172). Av rådets instruktion framgår att myndigheten ansvarar för bedömningen av utländska utbildningar på gymnasial och eftergymnasial nivå (4 § förordningen [2012:811] med instruktion för Universitets- och högskolerådet). Det innebär att rådet gör bedömningar av utländska gymnasiebetyg, avslutade utländska utbildningar inom högre utbildning och eftergymnasial utbildning som inte motsvarar utbildningar enligt högskolelagen (1992:1434). Myndigheten är vidare enligt 5 § förordningen med instruktion för Universitets- och högskolerådet kontaktpunkt för Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer.

I Universitets- och högskolerådets regleringsbrev för 2014 anges när det gäller bedömning av utländska utbildningar att myndigheten särskilt ska redovisa bl.a. vilka åtgärder som har vidtagits för att effektivisera ärendehandläggningen och effekterna av dessa åtgärder och hur samverkan har fungerat med Myndigheten för yrkeshögskolan, Skolverket samt universitet och högskolor i syfte att stärka bedömningen av utländsk utbildning.

Statskontoret lämnade i maj 2013 på regeringens uppdrag (A2012/4286/IU) en rapport om validering av utrikesföddas kompetens, Kartläggning och bedömning av valideringsinsatser för utrikes födda (2013:6). Kartläggningen omfattar hur många arbetssökande eller vuxenstuderande bland de utrikes födda som har deltagit i branschvalidering samt validering inom Arbetsförmedlingens verksamhet och vuxenutbildningen. I uppdraget ingick även att kartlägga och bedöma vilka metoder och verktyg som används och är effektiva för att i ett tidigt skede identifiera och synliggöra utrikes föddas kompetens. Statskontoret har i rapporten även lämnat förslag som syftar till att förbättra valideringen.

Arbetsförmedlingen fick i december 2013 i uppdrag av regeringen att utveckla metoderna för och omfattningen av validering av nyanlända invandrarers kompetens. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet) i samband med Arbetsförmedlingens årsredovisning för 2014 (A2013/4879/IU).

Utskottets ställningstagande

Validering är ett viktigt inslag i det livslånga lärandet. För individen kan valideringen bidra till att erfarenheter och kompetens synliggörs och dokumenteras. Valideringen kan också ge ökat tillträde till arbetsmarknad eller studier. För utbildningsanordnaren kan god kännedom om den enskildes befintliga kunskaper och kompetens, behov och förutsättningar innebära att en mer individuellt utformad utbildning kan erbjudas, vilket också i förlängningen innebär att utbildningstiden kan förkortas. Detta sammantaget är också till gagn för samhället i stort då såväl utbildningstid som kostnader kan minska. Mot den bakgrunden följer utskottet med intresse Myndigheten för yrkeshögskolans arbete med att samordna och stödja en nationell struktur för validering. Utskottet välkomnar också att bedömningen av utländska utbildningar på olika nivåer har samlats vid den nya myndigheten Universitets- och högskolerådet i syfte att skapa en mer sammanhängande valideringskedja och underlätta för personer med utländsk utbildning. Utskottet finner sammantaget mot bakgrund av befintliga och tidigare myndighetsuppdrag, gällande rätt och i övrigt vidtagna åtgärder att en verksamhet med validering som svarar mot de behov som för närvarande finns är säkerställd. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motionerna 2013/14: Ub303 (M), 2013/14:Ub333 (S) yrkande 2, 2013/14:Ub573 (S) yrkande 10, 2013/14:A288 (S) yrkande 16 och 2013/14:A409 (S) yrkande 8.

Utbildning i svenska för invandrare (sfi)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. kvalitetsfrågor och organisatoriska frågor inom sfi.

Jämför reservationerna 6 (S), 7 (MP) och 8 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 11 framhålls att dagens utbildning i svenska för invandrare (sfi) behöver utvärderas. Sfi-utbildningen är inte tillräckligt anpassad till människors förkunskaper. Motionärerna anser vidare att undervisningen i sfi på ett mer ingående sätt måste kombineras med praktik och arbetslivsorientering. I

motionen betonas också behovet av att erbjuda fler studerande svenskundervisning på sitt modersmål, att kommunerna ska erbjuda ett kontinuerligt intag av studerande och erbjuda flexibla studietider.

I kommittémotion 2013/14:Sf268 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 13 föreslås att sfi för att höja kvaliteten ska kunna kombineras med praktik, arbetslivsorientering, validering, annan utbildning eller förvärvsarbete. Motionärerna vill bl.a. särskilt utveckla sfi med yrkesinriktning, för att komma till rätta med den bristande kontinuiteten för den undervisande läraren, gruppen och den enskilde sfi-studeranden.

I motion 2013/14:Sf374 av Carina Ohlsson m.fl. (S) yrkande 2 framhålls behovet av att se över sfi-undervisningen för att förbättra kvaliteten och effektiviteten.

Möjligheten att ge EU-migranter som uppfyller vissa kriterier rätt att delta i sfi bör utredas enligt motion 2013/14:So241 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 9. De EU-migranter som enligt motionärerna avses är de som kan klassificeras som arbetssökande och saknar uppehålls rätt.

I motion 2013/14:Ub382 av Mats Pertoft (MP) begärs att frågan om hur sfi kan göras helt yrkesinriktad ska utredas.

I motion 2013/14:Ub423 av Åsa Lindestam m.fl. (S) betonas vikten av att anpassa sfi genom att utveckla pedagogiken så att fler kvinnor lär sig tala, läsa och skriva det svenska språket.

I motion 2013/14:Ub482 av Lars Beckman (M) begärs en översyn av möjligheten att kräva att kommuner ska bedriva sfi-undervisning på kvällar och helger. Detta möjliggör för en del sfi-studerande att vara egenföretagare eller anställda.

Bakgrund och gällande rätt

Utbildning i svenska för invandrare (sfi) syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket. Dessutom syftar utbildningen till att ge vuxna invandrare som saknar grundläggande färdigheter i att läsa och skriva möjlighet att förvärva sådana färdigheter. Läs- och skrivinläringen får ske på elevens modersmål eller annat språk. Varje kommun är skyldig att se till att sfi erbjuds de personer som har rätt att delta i utbildningen. Huvudmannen ska verka för att sfi kan kombineras med exempelvis arbetslivsorientering, praktik eller annan utbildning (22 kap. skollagen [2010:800]).

Av 22 kap. 13 § skollagen framgår bl.a. att en person har rätt att delta i sfi fr.o.m. andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år, om han eller hon är bosatt i landet och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge. Närmare bestämmelser om vem som ska anses bosatt i landet framgår av 29 kap. 2 § skollagen.

I budgetpropositionen för 2013 (prop. 2012/13:1 utg.omr. 16) redovisades en rad reformer som genomförts för att höja kvaliteten och förbättra likvärdigheten i utbildning i sfi. Reformerna omfattar lärarlyft för sfi-

lärare, konkretiserade mål för sfi och införande av nationella slutprov, förstärkt nationell inspektion av sfi och s.k. betygsrätt för folkhögskolor som ger individen en möjlighet att studera sfi vid en folkhögskola i stället för hos en kommunal anordnare. I budgetpropositionen föreslogs dessutom att resurser skulle tillföras för att hantera nationella prov i sfi.

I och med riksdagens behandling av budgetpropositionen för 2013 (prop. 2012/13:1 utg.omr. 16, bet. 2012/13:UbU1, rskr. 2012/13:113) har ett tillfälligt statsbidrag för kvalitetshöjande insatser inom sfi inrättats. Satsningen omfattar 50 miljoner kronor under 2013 och beräknas omfatta lika mycket 2014 och 2015. Statsbidraget ska kunna sökas av huvudmän för insatser som bidrar till ökad kvalitet och individanpassning av utbildningen, t.ex. genom fler undervisningstimmar per dag eller ökad möjlighet att kombinera sfi med samhällsinformation, arbetslivsorientering, entreprenörskap, praktik eller annan utbildning.

Regeringen beslutade i september 2011 att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda ökad valfrihet och individuell anpassning av sfi (dir. 2011:81). Sfi-utredningen överlämnade i oktober 2013 betänkandet Svenska för invandrare – valfrihet, flexibilitet och individanpassning (SOU 2013:76). Utredningens förslag i sammanfattning är följande:

- Sfi och svenska som andraspråk inom grundläggande komvux slås ihop till en utbildning.
- Kurserna i sfi blir oförändrade, men det blir ett förändrat system med mer sammanhållna studievägar.
- Sfi upphör som egen skolform och blir en del inom komvux vid sidan av grundläggande vuxenutbildning och gymnasial vuxenutbildning.
- Kraven ökar på utbildningsanordnarna att erbjuda sfi flexibelt och individanpassat. En bestämmelse införs i skollagen som innebär att huvudmannen ska verka för att sfi erbjuds på tider som passar eleven. Om eleven har andra aktiviteter som arbetsmarknadspolitiska program, annan utbildning, praktik, förvärvsarbete m.m., ska detta beaktas. Detta gäller bl.a. också för föräldraledighet.
- Nationella valfrihetssystem reglerade i skollagen införs för sfi (sfi-peng) och för grundläggande och gymnasial komvux.
- Valfrihetssystemet med sfi-peng ges en särskild utformning. Utbildningen ska anpassas helt efter elevens förutsättningar, studierna fortsätter så länge eleven gör framsteg och tills studiemålen är uppnådda. Det öppnar för en starkt incitamentsbaserad utbetalningsstruktur där sfi-pengen betalas ut efter hand som eleven når godkända betyg i de olika kurserna.
- Kommunerna kommer att ha ett fortsatt ansvar för mottagning av eleverna och ett utökat ansvar för vägledning bl.a. inför valet av utbildningsanordnare. Kommunerna kommer också att ha kvar möjligheten att erbjuda utbildning i egen regi. Detta blir en skyldighet om inga

enskilda utbildningsanordnare etablerar sig på rimligt avstånd. Kommunerna ansvarar för att alla som har rätt till utbildning också får tillgång till den.

- Skolinspektionen ska godkänna utbildningsanordnarna som huvudmän i enlighet med skollagen för att dessa ska få bedriva utbildning inom ramen för valfrihetssystemet. Skolinspektionen ska också svara för tillsyn och kontroll.

Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

I propositionen Insatser för vissa nyanlända invandrades etablering m.m. (prop. 2013/14:104) som överlämnades till riksdagen i mars 2014 föreslås att rätten till prestationsbaserad stimulansersättning (sfi-bonus) inom utbildning i svenska för invandrare avskaffas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det har vidtagits och alljämt pågår en lång rad satsningar och åtgärder inom sfi, att regelverket för sfi i flera hänseenden nyligen har ändrats och att Sfi-utredningens betänkande Svenska för invandrare – valfrihet, flexibilitet och individanpassning (SOU 2013:76) för närvarande bereds inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet). Flerparten av de aktuella motionsyrkandena som tar upp frågor om kvaliteten i sfi, organisatoriska frågor inom sfi, yrkesinriktad sfi, sfi-undervisning på kvällar och helger m.m. berörs direkt eller indirekt av Sfi-utredningens förslag. Utskottet anser inte att den pågående beredningen bör föregripas. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motionerna 2013/14:Sf268 (V) yrkande 13, 2013/14:Sf374 (S) yrkande 2, 2013/14:Ub382 (MP), 2013/14:Ub423 (S), 2013/14:Ub482 (M) och 2013/14:Ub573 (S) yrkande 11.

När det särskilt gäller motionsyrkandet om att låta utreda frågan om s.k. EU-migranternas rätt till sfi-undervisning i vissa fall ser utskottet inget behov av att ändra befintlig lagstiftning och avstyrker motion 2013/14:So241 (MP) yrkande 9.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om lärcentrum i hela landet och eftergymnasial utbildning för särskoleelever.

Jämför reservationerna 9 (MP) och 10 (S).

Motionerna

Lärcentrum

I motion 2013/14:Ub410 av Tina Ehn m.fl. (MP) framhålls betydelsen av lokala lärcentrum i hela landet. Människor ska kunna utbilda sig varhelst de bor i landet. Det är enligt motionärerna inte självklart för var och en att flytta och byta bostadsort på grund av att man vill genomföra en utbildning eller komplettera en utbildning man redan har. Fler etableringar av lokala lärcentrum ökar möjligheterna till ökad kompetens för fler.

Eftergymnasial utbildning för särskoleelever

I motion 2013/14:Ub460 av Per Lodenius (C) framhålls vikten av att ge förslag till hur den elev som genomgått gymnasiesärskola ska få möjligheter att studera vidare efter avslutad utbildning. Flera projekt och utbildningar försöker enligt motionären hitta modeller för en eftergymnasial utbildning för den som har gått särskola. Många goda exempel finns, som Kulturcentrum Skåne i Lund, Vild Vacker Vuxen i Örebro, hälsoinspiratörsprogrammet på Högskolan i Gävle och yrkeshögskoleutbildningen till kulturkommunikatör i Bollnäs. Den som har gått gymnasiesärskola borde ha samma möjligheter till eftergymnasiala studier som andra elever men har enligt motionären inte det i dag.

Bakgrund och gällande rätt

Lärcentrum

Det saknas någon närmare författningsreglering av kommunala lärcentrum eller lärcenter. Andra namnformer som bl.a. förekommer är högskolecenter och studiecenter. Många lärosäten erbjuder i dag högre utbildning förlagd till lokala lärcentrum eller campus. Vuxenutbildning på alla nivåer erbjuds också i många fall av lärcentrum.

Eftergymnasial utbildning för särskoleelever

Regler om gymnasiesärskolan finns i 18 kap. och 19 kap. skollagen (2010:800) och i gymnasieförordningen (2010:2039). Av 18 kap. 2 § skollagen följer bl.a. att gymnasiesärskolan ska ge elever med utvecklingsstörning en för dem anpassad utbildning som ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Av 19 kap. 2 § skollagen följer bl.a. att det finns åtta nationella program i gymnasiesärskolan, varav sju är yrkesinriktade, och dessutom finns det estetiska programmet.

I förarbetena till skollagens reglering av gymnasiesärskolan sägs bl.a. att regeringen anser att utbildningen i gymnasiesärskolan främst bör bedrivas som yrkesinriktade program. Det är viktigt att eleverna får en utbildning

som ger dem förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden. Inget av programmen i gymnasiesärskolan leder till grundläggande högskolebehörighet. Fortsatta studier kan däremot bedrivas inom t.ex. folkbildningen, yrkeshögskolan eller särskild utbildning för vuxna (prop. 2011/12:50 s. 53).

Myndigheten för yrkeshögskolan fick i regleringsbrevet för 2012 i uppdrag att förbereda och genomföra ett pilotprojekt med start hösten 2012 i syfte att förbättra tillgängligheten till yrkeshögskoleutbildning för personer med funktionsnedsättning. En redovisning av pilotprojektets verksamhet och utfall ska lämnas årligen i samband med myndighetens årsredovisning. Av myndigheten för yrkeshögskolans årsredovisning för 2013 framgår bl.a. att de fem yrkeshögskoleutbildningarna som ingår i pilotprojektet Yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökat stöd startade sin andra omgång under hösten 2013. Till andra omgången antogs 15 studerande med en konstaterad funktionsnedsättning, vilket motsvarar 12 procent av utbildningsplatserna på de utvalda utbildningarna. Myndigheten har även medverkat till att sprida information om dessa utbildningar genom att producera ett informationsblad som delats ut på utbildningsmässor där myndigheten medverkat. Utskick har även gjorts till bl.a. Arbetsförmedlingens alla kontor, Försäkringskassan, komvuxverksamheter och gymnasiesärskolor.

Under hösten 2014 kommer åtta yrkeshögskoleutbildningar att ingå i pilotprojektet Yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökat stöd. Klasserna är mindre än de normalt är på en yrkeshögskoleutbildning, med högst 25 studerande per klass. Dessutom är de lokaler där utbildningen bedrivs tillgängliga för personer med något slags funktionsnedsättning. De studerande erbjuds även förlängd studietid, individuell läroplan, extra lärarstöd och anpassade kunskapsprov (källa: Myndigheten för yrkeshögskolans webbplats den 20 mars 2014).

Utskottets ställningstagande

Lärcentrum

Utskottet ser i likhet med motionärerna positivt på förekomsten av lokala lärcentrum och liknande lokala verksamheter och att möjligheten att utbilda sig varhelst den studerande är bosatt i landet därmed underlättas. Förbättrad teknik har också utvidgat möjligheter till distansundervisning på alla utbildningsnivåer oavsett var i landet eller i världen man befinner sig. Såväl kommunala lärcentrum som distansundervisning är i dag en vital del av infrastrukturen för vuxnas lärande. Utskottet anser dock inte att det finns något behov för riksdagen att vidta några åtgärder med anledning av motionsyrkandet och avstyrker således motion 2013/14:Ub410 (MP).

Eftergymnasial utbildning för särskoleelever

Utskottet noterar inledningsvis att de nationella programmen i gymnasiesärskolan i huvudsak är yrkesförberedande. Fortsatta studier för gymnasiesärskoleelever kan emellertid bedrivas inom t.ex. folkbildningen, yrkeshögskolan eller särskild utbildning för vuxna (sär vux). Utskottet är i likhet med motionären angeläget om att möjligheterna till eftergymnasial utbildning för särskoleelever ska vara goda. Utskottet noterar vidare att motionären framhåller flera projekt och utbildningar som försöker hitta modeller för en eftergymnasial utbildning för den som gått gymnasiesärskola, vilket utskottet välkomnar. Utskottet är dock inte berett att ställa sig bakom motionsyrkandet då det inte framgår tydligt vilken konkret åtgärd som efterfrågas. Utskottet avser att noga följa utvecklingen vad gäller möjligheterna till eftergymnasial utbildning för elever som genomgått gymnasiesärskola. Därmed avstyrker utskottet motion 2013/14:Ub460 (C).

Motioner som bereds förenklad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden om vuxenutbildningen (S, M, MP, FP, C, KD) som tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen behandlat tidigare under valperioden.

Utskottets ställningstagande

I detta betänkande behandlas ett antal motionsförslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet behandlade under riksmötena 2010/11, 2011/12 och 2012/13 och som riksdagen avlog i enlighet med utskottets förslag (bet. 2010/11:UbU9, bet. 2011/12:UbU7, bet. 2012/13:UbU9). Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför motionerna 2013/14:U315 (C, FP, KD, MP) yrkande 4, 2013/14:Ub218 (S), 2013/14:Ub233 (S), 2013/14:Ub236 (S), 2013/14:Ub242 (M), 2013/14:Ub250 (S), 2013/14:Ub273 (S) yrkandena 5, 6 och 9, 2013/14:Ub297 (S), 2013/14:Ub337 (S), 2013/14:Ub370 (S), 2013/14:Ub445 (S) och 2013/14:Ub477 (FP).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Vuxenutbildningens tillgänglighet och dimensionering m.m., punkt 1 (S)

av Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S) och Adnan Dibrani (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkandena 1, 2, 4, 9 och 12 samt

avslår motionerna

2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkandena 21 och 22,

2013/14:Ub203 av Hillevi Larsson (S),

2013/14:Ub252 av Lennart Axelsson (S),

2013/14:Ub273 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) yrkande 8 och

2013/14:Ub488 av Lena Sommestad m.fl. (S) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi ser vuxenutbildning som en möjlighet till personlig utveckling genom utbildning och bildning som öppnar för vidare studier. Vi ser också vuxenutbildningens viktiga roll i att erbjuda utbildning och bildning som svarar mot arbetsmarknadens och näringslivets behov samt i att vara en motor för kompetensutveckling för vuxnas lärande i arbetssituationer eftersom behovet av uppdaterad kunskap är stort i dagens arbetsmiljöer.

Inte minst är vuxenutbildning viktig för att den ger människor kompetens att vara aktiva samhällsmedborgare som tar till vara sina rättigheter och fullgör sina skyldigheter.

Den kommunala vuxenutbildningen finns i stort sett i varje kommun och är därför nära medborgarna, den ger samma kompetens och behörighet som ungdomsskolan och ger därför vuxna möjlighet att komplettera sin tidigare utbildning eller skaffa sig ny kompetens. Den har, när den fungerar som bäst, en flexibel organisation som inte är knuten till terminer och

läsår och kan därför anpassas till samhällets, näringslivets och individens behov med kombinationer av olika utbildningar, utbildningsnivåer, närundervisning och distansundervisning.

Globaliseringen ökar den internationella konkurrensen och ställer allt högre krav på svenskt näringsliv och svensk arbetsmarknad. Den vuxna befolkningen måste därför ständigt uppgradera sin kompetens. En stor utmaning vi har i Sverige i dag är att ett betydande antal personer i arbetsför ålder saknar gymnasieutbildning, något som kraftigt försvårar möjligheten att få eller byta arbete om man inte längre trivs med sitt jobb. Även ungdomsarbetslösheten, oavsett vilket mått som används, är mycket hög och har ökat under de senaste fem åren. Också bland unga har långtidsarbetslösheten ökat.

En annan utmaning är den demografiska utvecklingen. En åldrande befolkning medför stora pensionsavgångar som måste ersättas och ett allt större vårdbehov. Ungdomsskolan klarar inte att fylla luckorna, och det kommer att uppstå stor arbetsbrist inom en rad sektorer, inte minst inom vård och omsorg, om inte även den vuxna befolkningen får kompetens för de jobb som finns. Det gäller inte minst nyanlända i befolkningen som oavsett en kort eller lång utbildningsbakgrund snabbare behöver få tillgång till såväl språkutbildning och yrkesutbildning som akademisk utbildning.

Vi behöver utbildning som främjar rörlighet och flexibilitet: arbetsmarknadsutbildning, vuxenutbildning och kompetensutveckling. Fler ska våga och kunna ta nya steg i arbetslivet, våga släppa taget om det gamla och kliva in i någonting nytt. Genom en konsekvent satsning på människors kompetens kan arbetslösheten bekämpas. Det handlar om yrkesutbildning och högskoleutbildning för att möta arbetsmarknadens behov men också om nya utbildningschanser för alla som har hamnat långt från arbetsmarknaden. Rejåla resurser måste satsas på alla de ungdomar som tillåtits misslyckas i skolan för att de ska nå gymnasiekompetens och ett varaktigt jobb. Det behövs också riktade insatser mot de grupper som inte tar del av vidareutbildning i arbetslivet. Det kan handla om uppsökande verksamhet med information och insatser för att motivera människor att läsa vidare.

Rätten till arbete är tätt sammankopplad med möjligheten till utbildning, och den är helt avgörande för både vår framtida konkurrenskraft som land och varje individs möjlighet att forma sitt eget liv. Därför är investeringar i utbildning både en ekonomisk och en ideologisk fråga, och det är den som ska föra Sverige framåt. Oavsett om man söker arbete eller vill utvecklas i arbetslivet ska man alltid veta att ett livslångt lärande är fullt möjligt – och tillgängligt för alla.

Med den nya gymnasieskola vi är mitt inne i har ambitionerna på yrkesprogrammen sänkts genom att kunskapskraven i svenska och engelska har blivit lägre. Vi anser att det är helt fel väg att gå. Fler, inte färre, måste få de kunskaper som är viktiga för både individens och landets framtid. Eftersom inte alla gymnasieutbildningar i dag automatiskt ger högskolebehörighet ställs de enskilda ungdomarna inför kravet att läsa ett utökad program

eller att läsa in efteråt. När regeringen valt att dra ned på antalet platser i vuxenutbildningen samtidigt som fler personer kan förväntas behöva läsa in sin behörighet inom vuxenutbildningen riskerar det att konkurrera ut andra som vill studera.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

2. Vuxenutbildningens tillgänglighet och dimensionering m.m., punkt 1 (MP)

av Jabar Amin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkandena 21 och 22 samt avslår motionerna

2013/14:Ub203 av Hillevi Larsson (S),

2013/14:Ub252 av Lennart Axelsson (S),

2013/14:Ub273 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) yrkande 8,

2013/14:Ub488 av Lena Sommestad m.fl. (S) yrkande 2 och

2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkandena 1, 2, 4, 9 och 12.

Ställningstagande

Alla kommer till skolan med olika förutsättningar, och under skoltiden kan mycket hända som påverkar elevernas möjligheter att nå upp till kunskapskraven. Därför måste det skapas fler vägar till gymnasiekompetens. Den kommunala vuxenutbildningen behöver stärkas och erbjuda fler möjligheter att komplettera och läsa in en fullständig gymnasiekompetens.

Möjligheterna för den teoretiskt utbildade att få ett yrke med mer praktisk inriktning är i dag små. En person med praktisk utbildning kan komplettera med teoretisk utbildning. Vice versa borde också vara möjligt. Bankekonomen eller journalisten ska kunna bli kock eller barnskötare. Den arbetslöse humanisten ska kunna bli snickare. En möjlighet till studier på yrkesgymnasium för vuxna (yrkesvux 2.0) bör därför införas, inte bara för de grupper som saknar gymnasieutbildning eller har en gymnasial yrkesutbildning som behöver kompletteras, utan också för människor med fullföljd teoretisk utbildning.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

3. Styrning, uppföljning och kontroll av vuxenutbildningen, punkt 2 (S)

av Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S) och Adnan Dibrani (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 15.

Ställningstagande

Det behövs bättre kontroll över om de statliga resurser som avsätts till vuxenutbildning också bidrar till att uppfylla målen om livslångt lärande. Kommunerna får statliga medel för grundläggande vuxenutbildning och gymnasial vuxenutbildning, men bilden över vad kommunerna erbjuder är för dålig. Vi behöver därför med hjälp av Skolinspektionen följa upp vuxenutbildningsinsatser på ett mer ingående sätt än vad som görs i dag.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

4. Samverkan inom vuxenutbildningen, punkt 3 (S)

av Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S) och Adnan Dibrani (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkandena 8 och 14 samt

2013/14:A409 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 7.

Ställningstagande

Arbetsmarknaden förändras, och då måste politik, högskola, universitet och yrkeshögskola förändras med den. När kraven på arbetsmarknaden höjs ökar människors behov av påfyllning av kunskap under sitt arbetsliv. Den utbildning man avslutar som 25-åring räcker inte för att klara ett över 40 år långt arbetsliv. Vi vill därför förstärka uppdraget till yrkeshögskolan i syfte att skapa kurser och program som är anpassade till de yrkesverksammas behov. Yrkeshögskolan ska samverka med arbetsmarknadens parter

för att säkerställa att de kurser och program som erbjuds passar de yrkesverksamma vad gäller innehåll men också i tid och rum. Vi vill också att yrkeshögskolan ges i uppdrag att samverka med arbetsmarknadens parter och staten för att garantera vidareutbildning för yrkesverksamma.

Under de riktade statliga satsningarna på yrkesinriktad vuxenutbildning på gymnasial nivå (yrkesvux) har vi sett många goda exempel där olika aktörer samverkat och där resultatet har blivit mycket bra för såväl individ som samhälle och näringsliv. Vi menar att fler sådana statliga styrningsmekanismer, t.ex. att olika aktörer ska samverka för att få resurser, är rätt väg att gå.

Kompetensplattformarna tillkom 2010 med uppdrag att stärka det regionala samarbetet när det gäller kompetensförsörjning och utbildningsplanering. Huvudmän för kompetensplattformarna är de organ som ansvarar för det övergripande tillväxtarbetet i regionerna, dvs. regionala självstyrelseorgan, samverkansorgan och länsstyrelser.

Behovet av samordning på regional nivå är betydande. Stora delar av utbildningssystemet saknar ett tydligt uppdrag att utbilda för att möta arbetsmarknadens behov, och dimensioneras framför allt utifrån elevernas fria val. Ett undantag är yrkeshögskolan som i sitt uppdrag har ett tydligt syfte att leverera sådan utbildning som arbetsmarknaden har ett uttalat behov av. Sådan utbildning ges till viss del också inom ramen för arbetsmarknadsutbildning och yrkesvux. Det regionala ansvaret för utbildningssystemet är litet. Samtidigt innebär mångfalden av utbildningsanordnare att komplexiteten i utbildningssystemet ökar.

Uppdraget till regionerna om att skapa kompetensplattformar innebar ett mandat att arbeta med kompetensförsörjning, men samtidigt innebär uppdraget inga ekonomiska resurser eller maktmedel. Vi föreslår en försöksverksamhet där några kompetensplattformar ges konkret möjlighet att påverka fördelningen av reguljära utbildningsplatser, för att utbildningsutbudet i regionen ska svara mot de kompetensbehov som finns inom näringsliv och offentlig verksamhet.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

5. Validering och bedömning av utländska utbildningar, punkt 5 (S, MP)

av Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Jabar Amin (MP) och Adnan Dibrani (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 10,
2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 16 och
2013/14:A409 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 8 och
avslår motionerna

2013/14:Ub303 av Hans Rothenberg och Lars-Arne Staxäng (båda M) och
2013/14:Ub333 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Shadiye Heydari
(båda S) yrkande 2.

Ställningstagande

Utvecklingen av en svensk metod för validering av informellt lärande skulle fylla ett tomrum i svensk utbildnings- och arbetsmarknadspolitik. Den har sin plats i både hög- och lågkonjunktur. En väl fungerande validering av kunskap, färdigheter och kompetens förbättrar arbetsmarknadens funktionssätt och motverkar inläsningseffekter. Huvudsyftet med validering är att ta vara på varje individs samlade kunskap oberoende av hur och var man har tillägnat sig kunskapen.

För dem som har invandrat till Sverige kan validering vara en förutsättning för att tillgodoräkna sig utbildning från ett annat land och för att undersöka och verifiera hur kompetensen uppfyller svenska utbildningsnivåer eller andra uppsatta standarder.

Vi menar att det behövs en bättre struktur för validering som omfattar både yrkesverksamma, arbetslösa och nytillträdde på den svenska arbetsmarknaden. Valideringsarbetet bör kunna utvecklas för fler grupper utifrån en branschcertifiering som sker inom respektive bransch där olika utbildningsanordnare och arbetsmarknadens parter kommer överens om vilka kriterier som ska gälla och hur certifieringen ska gå till. Därför föreslår vi att arbetsmarknadens parter, privata och offentliga branschföreträdare samt företrädare för vuxenutbildningen och Arbetsförmedlingen gemensamt utvecklar ett nationellt valideringscentrum. Traditionellt är det oftast formella betyg som har hög status för att mäta kunskaper och kompetens. Det finns många grupper som är i behov av att få sina kunskaper och erfarenheter validerade och dokumenterade. Arbetsgivaren är i stort behov av metoder som riktar sig mot yrkets krav och behov.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

6. Utbildning i svenska för invandrare (sfi), punkt 6 (S)

av Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S),
Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S) och Adnan Dibrani (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 11 och avslår motionerna 2013/14:Sf268 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 13, 2013/14:Sf374 av Carina Ohlsson m.fl. (S) yrkande 2, 2013/14:So241 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 9, 2013/14:Ub382 av Mats Pertoft (MP), 2013/14:Ub423 av Åsa Lindestam m.fl. (S) och 2013/14:Ub482 av Lars Beckman (M).

Ställningstagande

Dagens utbildning i svenska för invandrare (sfi) behöver utvärderas. I dag är inte utbildningen tillräckligt anpassad till människors förkunskaper. Många verkar hamna fel i systemet, de läser på för låga nivåer, t.ex. gymnasiekurser trots att de har högskoleexamen från hemlandet, vilket i onödan försenar arbetsmarknadsinträdet. Modern teknik behöver också användas i större utsträckning.

Vi menar att det är högprioriterat att investera i kompetensutveckling för lärare som undervisar i svenska för invandrare eftersom en mycket stor andel av lärarna saknar ämneskompetens i ämnet svenska som andraspråk. Behörighetskravet är dessutom för lågt satt och bör höjas.

Utbildningen i svenska för invandrare måste på ett mer ingående sätt kombineras med praktik och arbetslivsorientering. En kraftfull satsning på att erbjuda fler studerande svenskundervisning på sitt modersmål behövs, och skrivningarna om modersmålets betydelse behöver stärkas i läroplan och kursplan. Kommunerna ska erbjuda ett kontinuerligt intag av studerande och erbjuda flexibla studietider. Många som kommer till Sverige talar flera språk och är vana vid akademiska studier. Vi vill att det på några ställen i landet införs intensivkurser i svenska på högskola eller universitet för dem som önskar.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

7. Utbildning i svenska för invandrare (sfi), punkt 6 (MP) av Jabar Amin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:So241 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 9 och 2013/14:Ub382 av Mats Pertoft (MP) samt avslår motionerna

2013/14:Sf268 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 13,
2013/14:Sf374 av Carina Ohlsson m.fl. (S) yrkande 2,
2013/14:Ub423 av Åsa Lindestam m.fl. (S),
2013/14:Ub482 av Lars Beckman (M) och
2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 11.

Ställningstagande

En faktor som skulle underlätta EU-migranternas etablering i samhället och möjlighet att hitta arbete är språkundervisning. Enligt gällande regelverk har enbart personer som är bosatta eller som i vissa fall vid tillämpningen av skollagen (2010:800) anses bosatta i landet rätt att delta i sfi-undervisning. Regering bör därför, i enlighet med en uppmaning från Stockholms Stadsmission, låta utreda möjligheten att ge EU-migranter som klassificeras som arbetssökande, inte är registrerade hos Migrationsverket och således saknar uppehållsrätt samt inte är folkbokförda hos Skatteverket, rätt att delta i sfi.

Yrkesinriktning och arbete hand i hand med svenskundervisning vore det bästa för att lyckas med språkinläringen. Visst lär sig deltagarna på sfi svenska genom att arbeta och genom att lära sig svenska fackord på sfi. Ett arbete ger inte automatiskt ett bra språk, eftersom det finns många arbeten där deltagarna inte pratar så mycket svenska, men arbete tillsammans med språkutbildning är det allra bästa för språkinläringen, för då blir deltagarna delaktiga direkt och sätts inte på väntan som annars kan vara fallet. Det är viktigt hur inledningen av språkstudierna blir för deltagarna, och om de direkt sätts i arbete innebär det en delaktighet från första dagen i stället för väntan. I denna fråga behöver vi göra en helomvändning och göra sfi helt yrkesinriktad för att Sverige ska kunna utvecklas. För vi behöver befolkningsökning och arbetskraft för att utvecklas. Att yrkesutbilda nyanlända vore således mycket bra.

Regeringen bör tillsätta en utredning dels om möjligheten att ge EU-migranter möjlighet att delta i sfi-undervisning, dels om hur sfi kan göras helt yrkesinriktad.

8. Utbildning i svenska för invandrare (sfi), punkt 6 (V) av Rossana Dinamarca (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Sf268 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 13 och
avslår motionerna

2013/14:Sf374 av Carina Ohlsson m.fl. (S) yrkande 2,

2013/14:So241 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 9,
2013/14:Ub382 av Mats Pertoft (MP),
2013/14:Ub423 av Åsa Lindestam m.fl. (S),
2013/14:Ub482 av Lars Beckman (M) och
2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 11.

Ställningstagande

Det är viktigt att alla som lever i Sverige kan prata svenska. Språket är nyckel för att bli delaktig i samhället. De invandrare och flyktingar som trots många år i Sverige inte kan svenska har svårt att få ett arbete. Därför vill Vänsterpartiet höja kvaliteten i utbildningen i svenska för invandrare, sfi, bl.a. när det gäller tillgången till utbildning varvad med praktik och validering, fler lärarledda timmar och välutbildade sfi-lärare. Vänsterpartiet vill se en tydligare individualisering och fler undervisningstimmar per vecka. Sfi ska kunna läsas i kombination med praktik, arbetslivsorientering, validering, annan utbildning eller förvärvsarbete. Vänsterpartiet vill också särskilt utveckla sfi med yrkesinriktning.

Vidare vill Vänsterpartiet komma till rätta med den bristande kontinuiteten både för den undervisande läraren, för gruppen och för den enskilde sfi-studeranden. Den löpande intagningen är en faktor, en annan är att den studerande tvingas göra avbrott i studierna för att ta ett jobb, även under en begränsad tid, för att inte gå miste om sin försörjning. Detta skapar en motsägelsefullhet då individen å ena sidan ställs inför behovet av att snabbt komma ut i arbetslivet och å andra sidan ställs inför behovet av att skaffa sig fullgoda kunskaper i svenska för att klara arbetslivet och samhällets alla krav.

Ett problem inom sfi är att lärarna tvingas anpassa nivån på undervisningen när nya elever utan förkunskaper i svenska kommer till klasserna. De andra eleverna kan då uppleva att de inte kommer framåt i sina svensk-kunskaper och riskerar att tappa motivationen. Även hanteringen av detta problem underlättas med mer resurser eftersom utbildarna då får bättre förutsättningar att placera elever med olika nivåer på kunskaperna i svenska i olika klasser.

Dessutom är det nödvändigt att satsa på att stärka lärarkompetensen inom sfi. Det handlar dels om satsningar på vidareutbildning, dels om att ställa tydliga behörighetskrav. Nästan två tredjedelar av sfi-lärarna saknar i dag helt kunskaper i svenska som andraspråk, en stor andel saknar dessutom behörighet i vuxenpedagogik. I den ordinarie skolan är kraven höga när det gäller undervisande lärares behörighet, men för sfi-lärarna är det i stället upp till arbetsgivaren att bedöma lärarens kompetens. Därför behövs en tydligare specifikation av lärarnas behörighet. Jag vill också att det ska bli möjligt att utbilda sig till sfi-lärare som ett spår i lärarutbildningen eller som en egen utbildning. Det behövs en kompetensutveckling av sfi-lärare för att de bättre ska kunna arbeta med alfabetisering av vuxna.

Vänsterpartiet menar att det inom Läraryftet finns utrymme för 70 platser per år för att uppnå denna kompetensutveckling, som ska pågå under ett år på halvfart.

De som tidigare har gått sfi men inte lyckats lära sig behärska svenska språket har i dag rätt att när som helst återuppta sina studier. Dessa studier i sfi ger också rätt till försörjningsstöd. Genom att höja kvaliteten på utbildningen hoppas vi göra utbildningen mer attraktiv även för dem som hoppat av. På så sätt blir Vänsterpartiets satsning på ökad sfi också en andra chans för dem som trots att de bott i Sverige i flera år inte lyckats lära sig svenska.

Vänsterpartiet är skarpt kritiskt till regeringens syn på sfi. Den bygger på osanna antaganden om att sfi-studerande bara "sitter av tiden" för att kunna bli försörjda, samt på bristfällig statistik som gör det svårt att jämföra olika kommuners resultat.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

9. Lärcentrum, punkt 7 (MP)

av Jabar Amin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Ub410 av Tina Ehn m.fl. (MP).

Ställningstagande

Människor ska kunna utbilda sig varhelst de bor i landet. Det är inte självklart för var och en att flytta och byta bostadsort på grund av att man vill gå en utbildning eller komplettera en utbildning man redan har. Det är viktigt att det finns utbildningsmöjligheter i hela landet. Högskolor, folkhögskolor och lokala lärcentrum är delar i ett lands infrastruktur som står för kompetens och kunskap. Människor står inför olika utmaningar. Få utbildningar man genomgår i unga år "räcker" för hela livet, med alla de förändringar som samhället genomgår.

Människor har olika förutsättningar, och förutsättningarna förändras under delar av livet. En del flyttar och byter liv både inom landet och mellan länder. Det är i det sammanhanget viktigt att ge alla människor alla tänkbara möjligheter att ta nya steg, att hitta till nya kunskaper, att våga forcera sina egna trösklar och att kunna validera sina kunskaper allteftersom arbetsmarknaden och livet förändras. En del i den möjligheten är alla de lärcentrum som finns runt om i landet. Fler etableringar av lärcentrum ökar möjligheterna till ökad kompetens för fler människor. I dag vet vi att ett av de stora hindren för att skapa fler arbetstillfällen är att företa-

gen inte hittar människor med rätt kompetens att anställa. Vi vet också att arbetstagare många gånger får lämna en arbetsplats sent i livet och står inför utmaningen att utbilda sig inom något nytt område, samtidigt som de ofta har en rik arbetslivserfarenhet som är betydelsefull och inte ska betraktas som obetydlig.

Fler lokala lärcentrum runt om i landet skulle kunna göra mer för orten och för människors möjlighet till utbildning och möjliggöra ett flexiblere lärande, vilket i sin tur ökar möjligheterna för företag att få rätt kompetenser på plats. Detta är en fråga av stor betydelse för hela landet, och speciellt för Sveriges landsbygdskommuner.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

10. Eftergymnasiala studier för särskoleelever, punkt 8 (S)

av Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S) och Adnan Dibrani (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Ub460 av Per Lodenius (C).

Ställningstagande

Livslångt lärande, möjligheten att vidareutbilda sig också efter gymnasieskolan, är viktigt. Också den som har en intellektuell funktionsnedsättning och därför har gått i särskola borde ha den möjligheten. Lika viktigt som det är att de som har det lätt för sig har möjligheten att utvecklas efter *sin* förmåga och *sitt* intresse, lika viktigt är det att de som har en intellektuell funktionsnedsättning också får möjligheten att utvecklas efter *sin* förmåga och *sitt* intresse. Men har du gått i särskola har du inte samma möjligheter. Det beror på vad kommunen vill erbjuda dig. Du har egentligen ingen egen valmöjlighet. Det här är onödigt! Vi vet att det finns så många jobb som man kan utföra, oavsett vilka funktionsförutsättningar man har, bara man får chansen att fortsätta att lära sig mer efter gymnasiesärskolan. Alla behövs i vårt samhälle. Alla har en plats i vårt samhälle. Det är en fråga om demokrati.

Flera projekt och utbildningar försöker hitta modeller för en eftergymnasial utbildning för den som har gått i särskola. Många goda exempel finns, som Kulturcentrum Skåne i Lund, Vild Vacker Vuxen i Örebro, hälsoinspiratörsprogrammet vid Högskolan i Gävle och yrkeshögskoleutbildningen till kulturkommunikatör i Bollnäs.

Utbildningen till kulturkommunikatör i Bollnäs ingår i ett pilotprojekt som Myndigheten för yrkeshögskolan i regleringsbrevet för 2012 fick i uppdrag att förbereda och genomföra, i syfte att förbättra tillgängligheten till yrkeshögskoleutbildningar för personer med funktionsnedsättning. Fem utbildningar valdes också ut för att ingå i detta projekt. Myndigheten har också valt att gå vidare med projektet med ytterligare utbildningar. Projektet är inte i första hand tänkt för studenter med intellektuell funktionsnedsättning, men det är en viktig målgrupp. Utfallet vad gäller deltagare med intellektuell funktionsnedsättning hade dock kunnat vara mycket bättre.

Antagningsreglerna och möjligheterna för de studenter på dessa utbildningar som tidigare gått i gymnasiesärskolan har dock inte varit helt klara. Det är också bara ett fåtal av de utbildningar som ingått i pilotprojektet som har tagit emot studenter som har gått i gymnasiesärskola. Det beror i första hand på det regelverk som finns i dag vad gäller möjligheten till eftergymnasial utbildning för den som har gått i gymnasiesärskola.

Livslångt lärande, möjligheten att vidareutbilda sig också efter gymnasiet, är viktigt. Också den som har en intellektuell funktionsnedsättning och därför har gått i särskola borde ha den möjligheten. Men har du gått i särskola har du inte samma möjlighet. Du har egentligen ingen egen valmöjlighet.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013

2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP):

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den kommunala vuxenutbildningen behöver stärkas och erbjudas fler.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om studier på yrkesgymnasium för vuxna.

2013/14:U315 av Åsa Torstensson m.fl. (C, FP, KD, MP):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en gemensam auktorisation av en utbildning som är godkänd i ett annat nordiskt land.

2013/14:Sf268 av Christina Höj Larsen m.fl. (V):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvalitetshöjning av sfi.

2013/14:Sf374 av Carina Ohlsson m.fl. (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över sfi-undervisningen.

2013/14:So241 av Maria Ferm m.fl. (MP):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att ge EU-migranter som uppfyller vissa kriterier rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare (sfi).

2013/14:Ub203 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett nytt kunskapslyft.

2013/14:Ub218 av Eva Sonidsson och Kristina Nilsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vuxenutbildning.

2013/14:Ub233 av Pia Nilsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förstärka delar av regelverket för anordnande av YH-utbildningar.

2013/14:Ub236 av Yilmaz Kerimo (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sfi-undervisning.

2013/14:Ub242 av Margareta B Kjellin (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att integrera sfi i arbetslivet.

2013/14:Ub250 av Pia Nilsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om se över hur det offentliga utbildningssystemet kan bemöta det kommande rekryteringsbehovet av personal inom transportnäringen.

2013/14:Ub252 av Lennart Axelsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att svensk välfärd är beroende av ett framgångsrikt näringsliv, en välutvecklad offentlig sektor, forskning och en utveckling som har sin grund i en framtidsorienterad modell för utbildning genom hela livet.

2013/14:Ub273 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av ett ständigt pågående livslångt lärande.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att dimensionera utbildningsplatserna efter befolkningens utbildningsnivå.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stimulera insatser som motverkar könsbundna utbildningsval.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vuxenutbildningens viktiga roll i det livslånga lärandet.

2013/14:Ub297 av Ann-Christin Ahlberg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fler yrkesgrupper bör få möjlighet att validera sin utbildning.

2013/14:Ub303 av Hans Rothenberg och Lars-Arne Staxäng (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättrade möjligheter till kunskapsvalidering.

2013/14:Ub333 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Shadiye Heydari (båda S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett ökat behov av att förbättra kompetensutvecklingen på arbetsmarknaden genom en ökad samverkan mellan validering och yrkeshögskole.

2013/14:Ub337 av Clas-Göran Carlsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om yrkeshögskolan.

2013/14:Ub370 av Roza Güclü Hedin och Peter Hultqvist (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över effektiviteten i valideringsprocessen.

2013/14:Ub382 av Mats Pertoft (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur utbildningen i svenska för invandrare kan göras helt yrkesinriktad.

2013/14:Ub408 av Emma Carlsson Löfdahl (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att införa en formell städutbildning.

2013/14:Ub410 av Tina Ehn m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om betydelsen av lokala lärcentrum i hela landet.

2013/14:Ub423 av Åsa Lindestam m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anpassa sfi genom att utveckla och förändra pedagogiken så att fler kvinnor lär sig tala, läsa och skriva det svenska språket.

2013/14:Ub445 av Kerstin Haglö m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om yrkeshögskoleutbildning.

2013/14:Ub460 av Per Lodenius (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att ge förslag till hur också den som gått i särskola ska få likvärdiga möjligheter att studera vidare efter sin gymnasietid.

2013/14:Ub477 av Maria Lundqvist-Brömster (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda rätten till punktskrift.

2013/14:Ub482 av Lars Beckman (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om svenska för invandrare (sfi) på kvällar och helger.

2013/14:Ub488 av Lena Sommestad m.fl. (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om riktade insatser såsom uppsökande, information och motivation för att nå kvinnor utan tidigare arbetslivserfarenhet.

2013/14:Ub540 av Penilla Gunther (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda en nationell grundutbildning inom psykiatri med lokal tillgänglighet.

2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vuxenutbildningens uppdrag och styrkor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utmaningar som vuxenutbildningen kan hjälpa oss att möta.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om riktade insatser såsom uppsökning, information och motivation av studieovana grupper.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge yrkeshögskolan i uppdrag att samverka med arbetsmarknadens parter och staten för att garantera vidareutbildning för yrkesverksamma.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om det viktiga livslånga lärandet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om validering.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildning i svenska för invandrare.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den nya gymnasieskolans krav på mer vuxenutbildning.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett ökat regionalt samarbete.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om styrning, uppföljning och kontroll av vuxenutbildningsinsatser.

2013/14:A288 av Ylva Johansson m.fl. (S):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett nationellt valideringssystem.

2013/14:A409 av Ylva Johansson m.fl. (S):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kompetensplattformar.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett nationellt valideringscentrum.